

โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมือง หลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา

A project to promote the strength and sense of local love in terms of art and culture of the community of Muang Lang Suan, Chumphon Province, with the academic cooperation of Arts Education.

พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ¹

ดวงรัตน์ ด่านไธยนา²

กฤษฎี ตูลวรรณนะ³

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้นำเสนอกระบวนการดำเนินงานโครงการต่อยอดจากชุดโครงการ “ค่ายศิลปศึกษาสู่ชุมชน” เพื่อพัฒนาทักษะและประสบการณ์การเรียนรู้ด้านศิลปะให้กับเยาวชนเพื่อต่อยอดเส้นทางงานประกวดและส่งเสริมอาชีพ ณ โรงเรียนเทศบาล 1 (บ้านท่าตะเภา) จังหวัดชุมพร (พ.ศ. 2563) เป็นโครงการพัฒนานักศึกษาของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการลงพื้นที่พัฒนาชุมชนนอกสถานที่ “ค่ายศิลปะ”

ต่อมาปี พ.ศ. 2565 นี้ ได้มีการจัดกิจกรรมขึ้นอีกครั้ง ณ จังหวัดดังกล่าว แต่ได้เปลี่ยนจากชุมชนเป็นโรงเรียนอุดมวิทยา อ.หลังสวน จ.ชุมพร เพื่อส่งเสริมนักศึกษา สาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรรุ่นต่อมา ภายใต้ชื่อ “โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษา เรียนรู้ ความต้องการของชุมชนและการเรียนรู้แนวทางการปฏิบัติงานจากการจัดกิจกรรมค่ายศิลปะที่ผ่านมาเป็นค่ายศิลปะปีที่ 2 นับว่า เป็นการพัฒนาต่อยอดขึ้นจากปีที่ 1 ใช้กระบวนการวิเคราะห การจัดกิจกรรมเพื่อชุมชนด้วยแนวคิด PDCA ของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ดส์ เดมิง (William Edwards Deming) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้ชุมชนอย่างเป็นระบบ

ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซึ่งประกอบด้วยนักเรียนโรงเรียนอุดมวิทยา ครูและคณะผู้บริหารโรงเรียนอุดมวิทยา, กลุ่มนักปราชญ์ชุมชน, กลุ่มคณะผู้ปกครองเมือง อำเภอหลังสวนและประชาชนทั่วไปจำนวน 50 คน มีความพึงพอใจตลอดการจัดกิจกรรม 3 คืน 4 วัน สรุปค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 86.6 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากความสำเร็จตามชื่อโครงการ คนในชุมชนมีความภูมิใจสำนึกบ้านเกิด ได้ข้อมูลของดีในแต่ละชุมชนโดยที่เมื่อนักศึกษาและคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ไปจัดทำสื่อให้สิ่งที่ได้รับ คือ คนในชุมชนพร้อมใจในการให้ข้อมูลอย่างภาคภูมิใจและต้องการเชิญชวนคนมาเที่ยว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการประสานความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคประชาชน ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชุมชนนั่นคือ “บวร” ได้อย่างเข้มแข็งและภาคภูมิใจ

คำสำคัญ : การเรียนรู้ชุมชน, กิจกรรมเพื่อชุมชน, ค่ายศิลปะ, ศิลปศึกษา

¹ ผศ.,ดร.หลักสูตรศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

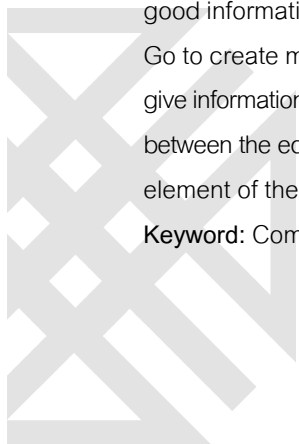
Abstract

This article presents the project implementation process from the project series. “Art Education Camp to Community” to develop skills and experiences in art learning for young people to extend the path of the contest and promote careers at Municipal School 1 (Ban Tha Taphao), Chumphon Province (2020) as a student development project. of art education, Faculty of Education Silpakorn University in the community development area outside the “Art Camp”

Later in the year 2022, there was another activity held in that province. but changed from the community to Udom Wittayakorn School, Lang Suan District, Chumphon Province to encourage students art education Faculty of Education Silpakorn University, the next generation, under the name of “project to promote strength and local consciousness in terms of art and culture of the community of Lang Suan, Chumphon province with academic cooperation of the field of art education Faculty of Education Silpakorn University. To want to study, learn the needs of the community and learn the operational guidelines from the past art camp activities as the 2nd year of the art camp, which is considered an extension of the development from the 1st year. Organization of activities for the community with the concept of PDCA of William Edwards Deming (William Edwards Deming) and the concept of systematic community learning management.

The performance of such activities can be concluded that Participants, consisting of Udom Wittayakorn School students Teachers and administrators of Udom Wittayakorn School, community scholars group, city governor group Lang Suan District and the general public of 50 people were satisfied throughout the 3 nights and 4 days of activities. In summary, the mean was 86.6 in a high level, which was considered very good. This is partly from the success of the project name. People in the community are proud of their homeland. get good information in each community by a team of students and faculty Silpakorn University Go to create media for what you get, that is, people in the community are willing to proudly give information and want to invite people to come and visit. What is important is the coordination between the education sector and the public sector. complete according to the most important element of the community that is “Bowon” with strength and pride

Keyword: Community Learning, Community Activities, Art Camp, Art Education

บทนำ

การจัดการศึกษาโดยองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วม ถือว่าเป็นแนวความคิดที่มีมานาน โดยมีรูปแบบที่ใช้กันโดยทั่วไป คือ การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน-วัด-โรงเรียนหรือที่เรียกว่า “บวร” ผลการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือขององค์กรหลักทั้งสามของชุมชนนับว่าเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะประเด็นการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนและประเด็นการระดมทรัพยากร เพื่อการพัฒนา การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญา คือ แนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญาควรมาจากรากฐานของสังคมและการพัฒนา บูรณาการ จึงควรใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งเพราะชุมชน คือ รากฐานของประเทศ ถ้าชุมชนเข้มแข็งในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศชาติก็จะมั่นคงไปด้วย (ประเวศ วะสี, 2555: 2) ซึ่งสอดคล้องกับพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กล่าวไว้ในรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2557 ตอนหนึ่งว่า “เรามี 3 สถาบันหลัก คือ บ้าน-วัด-โรงเรียน ที่เรียกว่า “บวร” อันเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งในอดีตบ้าน-วัด-โรงเรียน จะเดิมควบคู่กันมาตลอด จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของประชาชน

ภาพที่ 1 ภาพการจัดกิจกรรม ณ โรงเรียนอุดมวิทยากร อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
ที่มา: พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

การนำกระบวนการศึกษาภายใต้ Model แบบ PDPA มาใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรด้วย อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร อดีตเป็นหัวเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งในแหลมมลายู ในสมัยต้นรัชกาลที่ 5 ได้รับการยกฐานะเป็นหัวเมืองจัตวาและขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2439 ได้จัดตั้งมณฑลชุมพร อำเภอหลังสวนจึงเป็นจังหวัดหนึ่งของมณฑลชุมพร ต่อมาวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2475 ได้ยุบจังหวัด

หลังสวนเป็นอำเภอหลังสวนให้ขึ้นกับจังหวัดชุมพรมาจนถึงทุกวันนี้ ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม นิยมปลูกผลไม้ จึงเกิดเทศกาลที่สำคัญ ๆ คือ งานวันผลไม้เมืองหลังสวนและงานเปิดเมืองกินฟรี ศาสนาส่วนใหญ่ที่ประชากรนับถือ คือ ศาสนาพุทธ มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีแห่พระแข่งเรือ ขึ้นโขงชิงธง และมีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย (Wikipedia, 2566)

สำหรับโรงเรียนอุดมวิทยากร เป็นโรงเรียนหนึ่งในสังกัดเทศบาลเมืองหลังสวน ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2553 โดยมติของสภาเทศบาลเมืองหลังสวน โดยมีนายอวยชัย วรดิกล ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองหลังสวน ประกอบกับคณะกรรมการมูลนิธิอุดมวิทยากร คณะกรรมการวัดโตนด และประชาชนบางอีไร มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการรื้อฟื้นโรงเรียนอุดมวิทยากรในอดีตขึ้นใหม่ จึงได้ร่วมกันดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนแห่งนี้นั้นในพื้นที่วัดโตนดและเปิดการเรียนการสอนครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2554 (ประวัติโรงเรียนอุดมวิทยากร, 2553)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชุมชนเมืองหลังสวนเป็นชุมชนแห่งหนึ่งที่มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เก่าแก่ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสิ่งที่สำคัญว่า จะทำอย่างไรให้ผู้คนในพื้นที่ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ของดีที่มีอยู่ในอำเภอหลังสวน ให้คนทั่วไปได้รู้จัก รวมทั้งเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้มีจิตสำนึกหันกลับมาทำงานและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ด้วยเหตุนี้สาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวและเพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยนำกระบวนการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์มาร่วมพัฒนาเยาวชนในชุมชนเมืองหลังสวน โดยเสนอโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยเป็นความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อต้องการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์เพื่อแก้ปัญหาด้วยทักษะความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์-ทัศนศิลป์ โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าตามโครงการดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้รู้จักสามัคคีมีจิตสำนึกต่อคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองหลังสวน
2. เพื่อประชาสัมพันธ์การผลิตสื่อสร้างสรรค์ของดีชุมชนเมืองหลังสวนด้านศิลปวัฒนธรรม
3. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านบริการวิชาการระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยศิลปากร
4. เพื่อส่งเสริมศักยภาพนักศึกษาให้มีทักษะการทำงานสร้างสรรค์เชิงสำรวจ

ขอบเขตการดำเนินการ

1. โครงการ “ค่ายศิลปะ: โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร” ซึ่งเป็นโครงการที่คาดหวังว่าจะจัดต่อเนื่องทุกปีและปีนี้เป็น โครงการค่ายศิลปะปีที่ 2

โครงการต่อเนื่องมาจากค่ายศิลปะปีที่ 1 (พ.ศ.2563) โดยในปี พ.ศ.2565 ค่ายศิลปะปีที่ 2 ได้พัฒนาขึ้นจากจุดเด่นและจุดเพิ่มเติมจากค่ายปีที่ 1 หน่วยงานที่รับผิดชอบ อาจารย์ ดร.พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ ประธานโครงการฯ และคณาจารย์สาขาศิลปศึกษา

2. โครงการ “ค่ายศิลปะ: โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” มีรูปแบบกิจกรรมหลัก 2 ทีม คือ ทีมวาดรูปกำแพงให้กับโรงเรียนอุดมวิทยาการและทีมสำรวจพื้นที่เพื่อพัฒนางานวิดีโอ (Video) ประชาสัมพันธ์ชุมชน โดยทีมสำรวจพื้นที่แบ่งออกตามชุมชนทั้ง 7 ของอำเภอหลังสวนประกอบด้วยทีมนักศึกษา, คณาจารย์- วิทยากร, ทีมผู้บริหาร ครู-นักเรียนโรงเรียนอุดมวิทยาการ, นักปราชญ์และตัวแทนชาวบ้านแต่ละชุมชน

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่สำคัญในการดำเนินโครงการ “ค่ายศิลปะ : โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” ประกอบด้วย 3 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ 1) แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) แนวคิด PDCA ของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ดส์ เดมิง (William Edwards Deming) และ 3) แนวคิดการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชน แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานและการศึกษาชุมชน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน บุคลากรการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับปฏิบัติการชุมชน ให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความรู้ ทั้งนี้ กระบวนการการเรียนรู้เกิดจากการตระหนักในหน้าที่ ผู้เรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ชุมชนนั้นๆ และคิดแบบชุมชน แก้ปัญหาให้กับชุมชน ตระหนักปัญหาชุมชน เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561)

1.แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการศึกษาชุมชน

การจัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการศึกษาชุมชนเป็นการศึกษาที่สามารถอธิบายอย่างเป็นระบบได้ว่า ชุมชนนั้นมีสภาพโดยรวมเป็นอย่างไร มีเงื่อนไขทางด้านสิ่งแวดล้อม รูปแบบการผลิตหรือการทำมาหากิน มีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนอย่างไร มีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างไร โครงสร้างอำนาจชุมชนเป็นอย่างไร องค์การชาวบ้านมีอย่างไร ในชุมชนมีความรู้ สะสมที่ได้อย่างไร มีวิธีการจัดการ มีศักยภาพอย่างไรในการแก้ปัญหาชุมชนและปัจจัยอะไรบ้างที่มีบทบาทกำหนดทิศทางและรูปแบบความสัมพันธ์ ถ้าสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ได้ก็จะทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลง และปัญหาที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนแปลงนั้น (ชยันต์ วรรณระภูติ, 2537)

2.แนวคิด PDCA ของ William Edwards Deming

เอ็ดเวิร์ดส์ เดมิง ได้พัฒนาวงจร PDCA มาจากวงจรของ วอลเตอร์ เอ. เชวฮาร์ต (Walter A. Shewart) ซึ่งมีแนวคิดว่าคุณภาพงานสามารถปรับปรุงได้ โดยการกำหนดขั้นตอนการทำงานเพื่อสร้างระบบ

การผลิตให้สินค้ามีคุณภาพดี การใช้บริการที่ดีหรือทำให้กระบวนการทำงานเป็นระบบโดยสามารถ
ใช้ได้กับทุกสาขาวิชาชีพ แม้กระทั่งการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์สามารถเทียบเคียงให้เป็นไป
ตามขั้นตอนของวงจร PDCA ที่ใช้เป็นหลักการในการบริหารงานอย่างแพร่หลายแทบทุกองค์กร ทุกๆ
ส่วนและทุกระดับพนักงานขององค์กร (วีระพล บัณฑิตรัฐ, 2543) ทั้งนี้ตัววงจรแบ่งเป็นกระบวนการได้
ดังนี้

- 1) P (Plan) คือ ขั้นตอนการวางแผนเพื่อเลือกปัญหา ตั้งเป้าหมาย การแก้ปัญหาและ
วางแผนแก้ปัญหา
- 2) D (Do) คือ ขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติแก้ไขปัญหตามแนวทางที่วางไว้
- 3) C (Check) คือ ขั้นตอนการตรวจสอบ ประเมินและเปรียบเทียบผล
- 4) A (Action) คือ การกำหนดเป็นมาตรฐานและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

3.แนวคิดการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชน

เสริมศักดิ์ ขุนพล (2557) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น-ชุมชนนั้น เกิดจากสิ่งต่าง ๆ ที่ถูก
สร้างขึ้นในพื้นที่ อาทิ ตราสัญลักษณ์, คำขวัญ ประเพณี การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด สถานที่ท่องเที่ยว
สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมได้สร้างขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่
ปัจจุบันการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movement) พยายามที่จะสร้างหรือแสดง
อัตลักษณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพัฒนาทางเลือกสำหรับวิถีชีวิต
ด้วยการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์วิถีชีวิตแบบใหม่ อัตลักษณ์จึงเป็นเครื่องมือ
ทางกระบวนการทางสังคมใหม่ที่ชุมชน นำมาสร้างความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง
และวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นเรื่องราวในชีวิตประจำวันของตนกับชุมชนรายรอบ ซึ่ง สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart
Hall) ได้อธิบายถึงสาเหตุ 5 ประการต่อการเกิดอัตลักษณ์ในวงจรวัฒนธรรม (Circuit of Culture)
ได้แก่

- 1) การผลิต (Production) สมาชิกในชุมชนต่างสร้างความหมายและแลกเปลี่ยนความ
หมายจากการปฏิบัติสัมพันธ์ทางสังคมกันเอง
- 2) การบริโภค (Consumption) การตีความหมายภาพแทนตัวสามารถตีความได้มากกว่า
หนึ่งความหมาย
- 3) อัตลักษณ์ (Identity) ชุมชนหนึ่งมีการสร้างนิยามชุมชนว่าเราเป็นใคร ผ่านอัตลักษณ์ชุมชน
- 4) กฎระเบียบ (Regulation) ความหมายทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ฝังอยู่ในความ
คิดแต่ก่อรูปเป็นปฏิบัติการของกฎระเบียบในสังคม
- 5) ภาพตัวแทน (Representation) เป็นการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษาโดยใช้
สัญลักษณ์เพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายในระบบ ระเบียบชุมชนและเกิดเป็นความสำคัญทางความสัมพันธ์
กันเองของคนในชุมชน

4. แนวคิด ทฤษฎีด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน

4.1 ทฤษฎีขั้นบันไดแห่งการเดินทาง

ฟิลิป เพียร์ซ (Philip Pearce) นักจิตวิทยาสังคมชาวออสเตรเลียที่มีส่วนสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการเดินทาง เขาเป็นศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัย James Cook ในออสเตรเลีย และมีผลงานตีพิมพ์มากมายในหัวข้อต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การจัดการจุดหมายปลายทาง และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทฤษฎีการเดินทางแบบขั้นบันไดของ Pearce เป็นหนึ่งในผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดของเขาในด้านการวิจัยการท่องเที่ยว นอกจากงานวิจัยของเขาแล้ว Pearce ยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานรัฐบาลและองค์กรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในออสเตรเลียและต่างประเทศ (Pearce, P. L., 2005)

4 ขั้นตอนของทฤษฎีการเดินทางของบันไดแบ่งได้ ดังนี้

1) ความไร้เดียงสา : ในขั้นตอนนี้ นักท่องเที่ยวจะไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่จะไป ซึ่งอาจคาดหวังที่ไม่เป็นจริงหรือมีความรู้จำกัดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมหรือการปฏิบัติของคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะพึ่งพาหนังสือแนะนำเที่ยว บริษัททัวร์หรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในการวางแผนการเดินทาง

2) การปรับตัว : ขั้นตอนนี้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง จึงสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นได้ดีขึ้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมในท้องถิ่น อาจเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่นและรู้สึกสบายใจมากขึ้น ในการนำไปยังจุดหมายปลายทางอย่างอิสระ

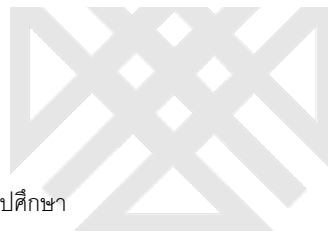
3) การบูรณาการ : ขั้นตอนนี้ นักท่องเที่ยวจะมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น สามารถพูดภาษาท้องถิ่น ผูกมิตรกับคนในท้องถิ่นและดื่มด่ำกับจุดหมายปลายทางในขั้นตอนนี้อาจพัฒนาความรู้สึกเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้คนในท้องถิ่นและวิถีชีวิต

4) ทั่วไปเป็นประสบการณ์ : ขั้นตอนที่สุดท้ายเกิดขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวสิ้นสุดการท่องเที่ยวแล้ว และเกิดการสะท้อนคิดถึงประสบการณ์ ณ สถานที่ท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้ นักท่องเที่ยวได้รับมุมมองใหม่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองและอาจสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเดินทางไปใช้ในชีวิตประจำวันและอาจรู้สึกถึงความคิดถึง โหยหา จุดหมายปลายทางที่ไปเยี่ยมชม

ทฤษฎีการเดินทางแบบขั้นบันไดเป็นกรอบที่มีประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจว่า ความรู้และความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางนั้นได้เติบโตและเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อเวลาผ่านไป นอกจากนี้ยังสามารถช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวออกแบบประสบการณ์ที่ปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในแต่ละขั้นบันได

4.2 ทฤษฎีแรงจูงใจที่ซ่อนเร้น จอห์น แอล. ครอมป์ตัน (John L. Crompton)

ครอมป์ตัน ศาสตราจารย์กิตติคุณ มหาวิทยาลัยเท็กซัส A&M (Texas A&M University) และมีส่วนสำคัญในด้านการวิจัยการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว (Crompton, J. L., 1979) ทฤษฎีแรงจูงใจในวาระซ่อนเร้นของ ครอมป์ตัน

เป็นกรอบทฤษฎีที่พยายามอธิบายแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกจุดหมายปลายทางหนึ่งๆ ทฤษฎีเสนอว่าแรงจูงใจสองประเภทที่ผลักดันการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว คือ แรงจูงใจ “เปิดเผย” และแรงจูงใจ “แอบแฝง”

แรงจูงใจที่เปิดเผย คือ เหตุผลที่ผู้คนตัดสินใจเดินทาง แรงจูงใจเหล่านี้มักจะรับรู้และพูดออกมาได้ง่าย ตัวอย่างของแรงจูงใจที่เปิดเผย ได้แก่ การเที่ยวชม การพักผ่อน การผจญภัย และการดื่มด่ำกับวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวมักจะใช้เหตุผลเหล่านี้เพื่อให้เหตุผลในการตัดสินใจเดินทางแก่ผู้อื่น เช่น เพื่อนและครอบครัว

ในทางกลับกันแรงจูงใจแอบแฝง คือ เหตุผลเบื้องหลังหรือเหตุผลซ่อนเร้นที่ขับเคลื่อนการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว แรงจูงใจเหล่านี้อาจมาจากจิตใต้สำนึกและนักท่องเที่ยวอาจไม่รู้ตัว ตัวอย่างของแรงจูงใจแอบแฝง ได้แก่ การเติบโตส่วนบุคคล การหลีกเลี่ยงจากกิจวัตรประจำวัน และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แรงจูงใจเหล่านี้มักไม่ได้รับรู้โดยนักท่องเที่ยว แต่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการตัดสินใจเดินทางของพวกเขา

ক্রমপট্টন ให้เหตุผลว่าการทำความเข้าใจทั้งแรงจูงใจที่เปิดเผยและแอบแฝงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการตลาดปลายทางและผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว แรงจูงใจที่เปิดเผยเป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดเป้าหมายข้อความทางการตลาดไปยังกลุ่มเฉพาะของตลาด อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจแอบแฝงมักจะเป็นพื้นฐานมากกว่าและมีโอกาสน้อยที่จะได้รับอิทธิพลจากข้อความทางการตลาด ดังนั้นนักการตลาดปลายทางจึงต้องสร้างประสบการณ์ที่ตอบสนองทั้งแรงจูงใจที่เปิดเผยและแอบแฝง เพื่อดึงดูดและรักษานักท่องเที่ยวไว้

ทฤษฎีแรงจูงใจในวาระซ่อนเร้นถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในการวิจัยด้านการท่องเที่ยวและช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวเข้าใจแรงจูงใจที่ซับซ้อนเบื้องหลังการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น ด้วยการรับรู้ว่ามีแรงจูงใจแอบแฝงและออกแบบประสบการณ์ที่ตอบสนองทั้งแรงจูงใจที่เปิดเผยและแอบแฝง ผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและน่าพึงพอใจมากขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว

4.3 แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวในทัศนะของ สวาร์บรูค (Swarbrooke)

สิ่งจูงใจในการท่องเที่ยวตามที่กำหนดโดย Swarbrooke หมายถึง ผลประโยชน์หรือรางวัลที่บุคคลได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว Swarbrooke เสนอว่าสิ่งจูงใจในการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ สิ่งจูงใจส่วนตัว สิ่งจูงใจทางสังคม สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจและสิ่งจูงใจทางวัฒนธรรม (Swarbrooke, J., 1999)

1) สิ่งจูงใจส่วนบุคคล : สิ่งจูงใจเหล่านี้หมายถึงผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่บุคคลได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตัวอย่าง ได้แก่ ความพึงพอใจส่วนตัว การผ่อนคลาย การผจญภัยและการหลีกเลี่ยงจากกิจวัตรประจำวัน สิ่งจูงใจส่วนบุคคลมักเป็นแรงจูงใจหลักสำหรับบุคคลที่ต้องการเดินทาง

2) สิ่งจูงใจทางสังคม : สิ่งจูงใจเหล่านี้ หมายถึง ผลประโยชน์ทางสังคมที่แต่ละคนได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตัวอย่าง ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การพบปะผู้คนใหม่ ๆ และการเสริม

สร้างความสัมพันธ์ที่มีอยู่ สิ่งจูงใจทางสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเดินทางเป็นกลุ่มและสำหรับบุคคลที่ต้องการขยายเครือข่ายทางสังคมของตน

3) สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ : สิ่งจูงใจเหล่านี้หมายถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่แต่ละคนได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตัวอย่าง ได้แก่ โอกาสการจ้างงาน การสร้างรายได้ และโอกาสในการลงทุน สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลและชุมชนที่ต้องพึ่งพาการท่องเที่ยวในการดำรงชีวิต

4) สิ่งจูงใจทางวัฒนธรรม : สิ่งจูงใจเหล่านี้หมายถึงผลประโยชน์ทางวัฒนธรรมที่บุคคลได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตัวอย่าง ได้แก่ การติดต่อกับวัฒนธรรม การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และมรดกและการสัมผัสกับขนบธรรมเนียมและประเพณีที่แตกต่างกัน สิ่งจูงใจทางวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่ต้องการเปิดโลกทัศน์ด้านวัฒนธรรมให้กว้างขึ้นและเข้าใจวัฒนธรรมอื่นอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจาก 4 ประเภทหลักเหล่านี้แล้ว สวารับรูด ยังเสนอว่าแรงจูงใจที่ผลักดันให้ผู้คนออกเดินทางสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) แรงจูงใจทางสรีรวิทยา : แรงจูงใจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น อาหาร ที่พักอาศัย และความปลอดภัย ตัวอย่าง ได้แก่ การแสวงหาสภาพอากาศที่อบอุ่นขึ้น การเข้าถึงการรักษาพยาบาล หรือสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยกว่า

2) แรงจูงใจทางจิตวิทยา : แรงจูงใจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความต้องการทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล ตัวอย่าง ได้แก่ การแสวงหาการผจญภัย การผ่อนคลาย หรือการเติบโตส่วนบุคคล

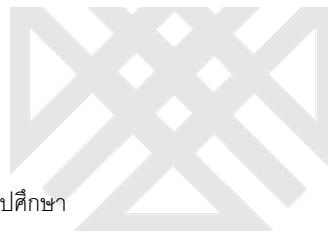
3) แรงจูงใจทางวัฒนธรรม : แรงจูงใจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ หรือเทศกาลทางวัฒนธรรม

4) แรงจูงใจทางสังคม : แรงจูงใจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ตัวอย่าง ได้แก่ การเดินทางเป็นหมู่คณะ การเข้าร่วมกิจกรรมหรือเทศกาล หรือการเยี่ยมเพื่อนและครอบครัว

5) แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ : แรงจูงใจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น โอกาสในการจ้างงาน การสร้างรายได้ และโอกาสในการลงทุน

6) แรงจูงใจด้านสิ่งแวดล้อม : แรงจูงใจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ป่า และสถานที่ท่องเที่ยวทางสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การเยี่ยมชมอุทยานแห่งชาติ ชายหาด หรือภูเขา

ด้วยการทำความเข้าใจสิ่งจูงใจในการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ และแรงจูงใจที่ผลักดันให้ผู้คนเดินทาง ผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวสามารถพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการดำเนินการโครงการค่ายศิลปะปีที่ 2 “โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร” แบ่งกระบวนการการทำงานตามแนวคิด PDCA ออกได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญก่อนเริ่มต้นออกแบบกิจกรรม ขั้นตอนนี้ คือ ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายและการกำหนดผลประโยชน์ที่ได้รับว่าจะเกิดขึ้นกับใคร ใครเป็นผู้เกี่ยวข้อง ตามองค์ประกอบ 5W1H-What ทำอะไร, Where ที่ไหน, Who กับใคร ใครได้ประโยชน์, Why วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมในครั้งนี้, When กำหนดช่วงเวลาจัดกิจกรรมและ How รูปแบบกิจกรรมควรจะเป็นอย่างไร

ทั้งนี้โดยเริ่มต้นจาก นายปราโมทย์ อุทัยรัตน์ นายกเทศบาลเมืองหลังสวน ได้เล็งเห็นถึงความสำเร็จในโครงการค่ายศิลปะปีที่ 1 ที่เมืองชุมพร จึงสานต่อกิจกรรมแต่ต้องการให้ชุมชน หรือ บ้าน-วัด-โรงเรียน (บวร) มีส่วนร่วมจึงเกิดโครงการ ค่ายศิลปะปีที่ 2 มีเป้าหมายสถาบันการศึกษา “มหาวิทยาลัยศิลปากร” มาร่วมพัฒนาจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกเห็นคุณค่าของชุมชนหลังสวน จึงได้วางแผนให้โรงเรียนอุดมวิทยากรเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมและชุมชนโดยรอบ เช่น วัด มามีส่วนร่วมในกิจกรรม เมื่อการกำหนดเป้าหมายชัดเจนแล้ว จึงมองเห็นกระบวนการขั้นตอนในลำดับต่อไป

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน (Do)

จากขั้นตอนการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การออกแบบรูปแบบกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการวางแผน ในขั้นตอนที่ 1 โดยในกิจกรรมมีการออกแบบระยะเวลาไว้ ระหว่างวันที่ 11-15 สิงหาคม 2565 แบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรมหลัก ๆ คือ กิจกรรมการลงพื้นที่ชุมชนเพื่อศึกษาจุดแข็งของชุมชนนำมาพัฒนาเพื่อเป็นสื่อสร้างสรรค์ ประชาสัมพันธ์ให้กับ อำเภอหลังสวน และกิจกรรมที่ 2 นักศึกษาสาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เข้าใจจุดแข็งที่สำคัญของแต่ละชุมชนแล้ว นักศึกษาที่มงานวาดภาพจะนำเนื้อหาที่ได้มาพัฒนาเป็นรูปวาดบนกำแพงเพื่อสะท้อนถึงจุดเด่น จุดแข็งของอำเภอหลังสวนในพื้นที่สาธารณะ คือ กำแพงโรงเรียนอุดมวิทยากร

3. ขั้นตอนการตรวจสอบแก้ไข (Check)

เป็นขั้นตอนการรวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่พบในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการประเมินกิจกรรมเป็นลำดับต่อไป

4. ขั้นตอนของการปรับปรุงและพัฒนา (Action)

เป็นขั้นตอนที่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยกันประเมินหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรม เป็นการรวบรวมผลการประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งรูปแบบตัวกิจกรรม งบประมาณค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การสรุปโครงการและนำข้อสรุปที่ได้ไปสู่การพัฒนากิจกรรมในครั้งต่อไป

รูปแบบกิจกรรมหลักของค่ายศิลปปะปีที่ 2

เนื่องด้วยกิจกรรมค่ายศิลปปะปีที่ 2 นี้ มาจากแนวคิดการพัฒนาการ (คงจุดแข็งไว้) และการแก้ปัญหา (สิ่งที่ค่ายศิลปปะปีที่ 1 ขาดไป) ค่ายศิลปปะปีที่ 1 ที่เน้นบูรณาการทางกิจกรรมศิลปะ จัดขึ้น ณ โรงเรียนเทศบาล 1 อำเภอเมือง จังหวัดชุมพรและภายในตัวกิจกรรมได้แบ่งฐานศิลปะออกเป็น 3 ฐาน โดยมีฐานหลักเป็นฐานส่งเสริมงานประกวดระบายสีน้ำ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ผลการประเมินเฉพาะกิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก แต่มีส่วนที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไปเพิ่มเติม คือ การบูรณาการร่วมกันกับเครือข่ายชุมชนด้วย (ภาคประชาชน) จึงเป็นที่มาของกิจกรรมค่ายศิลปปะปีที่ 2 ดังนี้

กิจกรรมที่ 1: กิจกรรมลงพื้นที่ ชุมชนศึกษา-การศึกษาอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมชุมชน ในตัวกิจกรรมหลักที่ 1 แบ่งเป็นกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมย่อยที่ 1 การให้ความรู้ความเข้าใจการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนด้วยแนวคิดของ สจ๊วต ฮอลล์ เพื่อกำหนดหัวข้อประเด็นในการเก็บข้อมูล ไว้ทั้งหมด 5 ด้าน (ตามแนวคิด-ทฤษฎี) โดย วิทยากรจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากคณาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร

กิจกรรมย่อยที่ 2 : อบรมหัวข้อ เทคนิคการถ่ายและตัดต่อวิดีโอด้วยกล้องมือถือสมาร์ทโฟน (Smart Phone)

กิจกรรมย่อยที่ 3 : กิจกรรมการแบ่งทีมลงสำรวจพื้นที่ สมาชิกแต่ละทีมประกอบด้วย 1) นักปราชญ์ชุมชน 2) ตัวแทนชุมชน “บ้าน-วัด-โรงเรียน” 3) นักศึกษาสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 4) ตัวแทนโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย ครูและนักเรียนโรงเรียนอุดมวิทยากร โดยพื้นที่ชุมชนศึกษาแบ่งออกเป็น

ชุมชนที่ 1 ชุมชนบ้านไม้โบราณ สมัยรัชกาลที่ 5

ชุมชนที่ 2 ชุมชนพิพิธภณัทภูมิปัญญาชาวบ้าน

ชุมชนที่ 3 ชุมชนบางยี่โร เสด็จประพาสจอดเรือ ศาลาขนมจีน

ชุมชนที่ 4 ชุมชนบางยี่ วัดโดนด ศาลาเก่า รัชกาลที่ 5

ชุมชนที่ 5 ชุมชนสะพานรถไฟ ประวัติศาสตร์ริมแม่น้ำหลังสวน

ชุมชนที่ 6 ชุมชนอาคารหลังแรกของเทศบาลหลังสวน แข่งเรือชิงธง

ชุมชนที่ 7 ชุมชนวัดคีรีวงศ์/วัดน้ำตก

ผลงานการสร้างสรรค์ Video จากการลงพื้นที่ชุมชนทั้ง 7

ภาพที่ 2 งานวิดีโอกลุ่มชุมชนตลาดโบราณ
ที่มา : พิลิฐู ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 3 งานวิดีโอกลุ่มชุมชนพิพิธภัณฑสถานภูมิปัญญาชาวบ้าน
ที่มา : พิลิฐู ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 4 งานวิดีโอ กลุ่มชุมชนบางอีไร
ที่มา : พิลิฐู ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 5 งานวิดีโอกลุ่มชุมชนบางยี่ไร
ที่มา : พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 6 งานวิดีโอกลุ่มชุมชนสะพานรถไฟ
ที่มา : พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 7 งานวิดีโอกลุ่มชุมชนอาคารเก่าเทศบาล
ที่มา : พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 8 งานวิดีโอกลุ่มชุมชนวัดน้ำตก
ที่มา : พิลิฐู ตั้งพรประเสริฐ

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมการระบายสีภาพบนกำแพงให้กับโรงเรียนอุดมวิทยากร

ภาพที่ 9 ผลงานจิตรกรรมบนกำแพงโรงเรียนอุดมวิทยากร
ที่มา : พิลิฐู ตั้งพรประเสริฐ

สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมค่ายศิลปะปีที่ 2 นี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ และ ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการดำเนินการเชิงปริมาณ

โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลวง จังหวัดชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เข้าร่วมโครงการแบ่งเป็นกลุ่มคณาจารย์และนักศึกษาศาสาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 48 คน เข้าร่วมจำนวน 40 คน กลุ่มผู้เข้าร่วมในพื้นที่ชุมพร ประกอบด้วยกลุ่มนายกเทศมนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มครู-นักเรียน โรงเรียนอุดมวิทยากรและกลุ่มตัวแทนชุมชนชาวบ้าน จำนวน 50 คน เข้าร่วมจำนวน 48 คน

รวมทั้ง 2 กลุ่มจำนวน 98 คน เข้าร่วมจำนวน 88 คน คิดเป็นความสำเร็จร้อยละ 89.7 งบประมาณในการจัดกับค่าใช้จ่ายจริงคิดเป็น 100% ตัวชี้วัดเชิงเวลาโครงการแล้วเสร็จตามที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ 80 ด้วยกิจกรรมประกอบด้วยกลุ่มคนมีการคลาดเคลื่อนจึงต้องปรับเวลาไปตามความเหมาะสม การประเมินด้านการนำไปใช้ประโยชน์ผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ

ผู้เข้าร่วมโครงการ “ส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลวง จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เข้าร่วมโครงการแบ่งเป็นกลุ่มคณาจารย์และนักศึกษา สาขาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร” ได้ประเมิน ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยมีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ 86.6 มีค่าเฉลี่ย = 4.33 อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ต่อการจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลวง จ. ชุมพร

รายการประเมิน	ความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1.รูปแบบกิจกรรมในโครงการมีประโยชน์และเหมาะสม (การบรรยาย,ลงชุมชนเพื่อทำ Video)	4.36	0.72	มาก
2.ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.31	0.83	มาก
3.ท่านได้รับความรู้ข้อมูลจากการจัดกิจกรรม	4.45	0.85	มาก
4.ท่านสามารถนำความรู้ไปต่อยอด/ประยุกต์ใช้ได้	4.45	0.85	มาก
5.วิทยากรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ	4.22	0.81	มาก

6. นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาศิลปศึกษาให้การช่วยเหลือ	4.54	0.85	มากที่สุด
7. กิจกรรมวาดภาพระบายสีกำแพงมีประโยชน์ มีความเชี่ยวชาญ	4.00	1.02	มาก
8. ผลลัพธ์จากการลงชุมชนในรูปแบบ Video/หนังสือ มีประโยชน์และเหมาะสม	4.36	0.72	มาก
9. รูปแบบการจัดงานการวางแผน การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัย/ชุมชน/ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมและมีมาตรฐาน	4.31	0.83	มาก
10. อยากมีกิจกรรมแบบนี้อีก	4.22	0.81	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.33	0.09	มาก

ภาพที่ 10 : ภาพสรุปกิจกรรม พิธีปิด โครงการ “ค่ายศิลปะ : โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร” กล่าวปิดงานโดย นายกเทศมนตรี อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยมี ผศ.ดร.พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ เป็นพิธีกรดำเนินรายการในพิธี การสรุป ให้ข้อคิดเห็น จากกรรมการท่องเที่ยว อำเภอหลังสวน มาช่วยกัน วิเคราะห์ผลงาน วิดีโอประชาสัมพันธ์ชุมชนแต่ละชุมชน ของผลงานที่นักศึกษาที่ร่วมกับ ชุมชนเข้มแข็ง ที่ประกอบไปด้วย บ้าน วัด โรงเรียน (บวร.) มารับข้อคิดเห็นจากทีมงานคณะกรรมการดังกล่าว และนำไปกลับไปแก้ไข

ที่มา : พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

ภาพที่ 11 สุดท้ายของพิธีปิด นักปราชญ์แต่ละชุมชนมาร่วมขอบคุณมอบของที่ระลึก เป็นการขอบคุณที่ทุ่มเท สละเวลา มาช่วยประชาสัมพันธ์ชุมชน ให้เป็นที่รู้จัก ทั้งนี้บรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ด้วยตัวแทนแต่ละชุมชน มีความยินดีและอยากเล่าเรื่องราว ความภาคภูมิใจของชุมชนตนเองอย่างสนุกสนาน และภาพความสำเร็จ ที่นักศึกษา ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้แบ่งทีมมาสร้างสรรค์ ข้อสรุปที่ได้จากพื้นที่การท่องเที่ยว อำเภอหลังสวน ว่ามีอะไรเด่น อะไรมีชื่อเสียง สรุปออกมาเป็นสัญลักษณ์เชิงภาพเขียน กำแพง ที่ตกแต่งให้ย้อนกลับไปสู่ชุมชน ที่เป็นโรงเรียน ศูนย์กลางทางการศึกษาของชุมชน ถือว่าเป็นอันสิ้นสุด โครงการ “ค่ายศิลปะ : โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร” ได้อย่างสมบูรณ์ในท้ายที่สุด

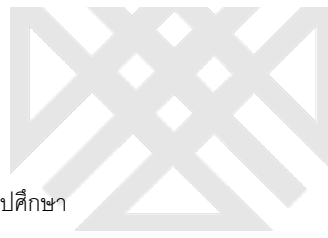
ที่มา : พิธิฐ ตั้งพรประเสริฐ

ส่วนที่ 3 ผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเมืองหลังสวน จ.ชุมพร ด้วยความร่วมมือเชิงวิชาการของสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้รู้จักสามัคคีมีจิตสำนึกต่อคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนเมืองหลังสวน 2) เพื่อประชาสัมพันธ์ของดีชุมชนเมืองหลังสวน ด้านศิลปวัฒนธรรม การผลิตสื่อสร้างสรรค์ 3) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยศิลปากร 4) เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการทำงานสร้างสรรค์เชิงสำรวจ โดยสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้รู้จักสามัคคีมีจิตสำนึกต่อคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ชุมชนเมืองหลังสวนจากกิจกรรมของโครงการฯ เป้าหมายหลัก คือ ผลิตรายการสื่อศิลปประชาสัมพันธ์ 7 ชุมชน ทั้งนี้การได้มาซึ่งเนื้อหาในวิดีโอประชาสัมพันธ์มาจากกิจกรรมที่มีการแบ่งทีม ตามจำนวนชุมชน 7 แห่ง ประกอบด้วย นักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร (ผู้พัฒนาสื่อ) ตัวแทนผู้นำ นักปราชญ์ชุมชน พร้อมด้วยตัวแทนโรงเรียนและวัด ในแต่ละชุมชน ผลผลิตรายการเดิมเดิมคำว่า “บวร” (บ้าน-วัด-โรงเรียน) ร่วมกันให้ข้อมูลของดี ของเด่น ชุมชนตนเอง แล้วนำกลับมาพัฒนาเป็น

งานวิดีโอประชาสัมพันธ์ ตามเป้าหมายเชิงปริมาณ ทั้งนี้ในระหว่างชุมชนประสานงานร่วมกันกับ คณะคณาจารย์-นักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เก็บข้อมูลสำนึกในการรู้จักสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ ที่อยากเผยแพร่ข้อมูลในส่วนข้อดี จุดแข็ง ในภาวะดังกล่าวเกิดความภาคภูมิใจ สำนึกรัก ชุมชน-วัฒนธรรมที่มี วัดเป็นองค์ประกอบได้เกิดขึ้นตามมา ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ว่าด้วย “เพื่อ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รู้รักสามัคคีมีจิตสำนึกต่อคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชน เมืองหลังสวน” ได้เป็นอย่างดี

2. เพื่อประชาสัมพันธ์การผลิตสื่อสร้างสรรค์ของดีชุมชนเมืองหลังสวนด้านศิลปวัฒนธรรม ตามวัตถุประสงค์ของโครงการในข้อนี้เป็นเป้าหมายเชิงปริมาณของโครงการ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม เป็นผลงานที่ผลิตขึ้นโดยนักศึกษาจากการแบ่งกลุ่มชุมชนออกเป็น 7 ชุมชน ตามจุดเด่นของตัวเมืองหลังสวน ซึ่งการประชาสัมพันธ์ คือ งานวิดีโอที่เล่าถึงของดีในแต่ละชุมชน เพื่อนำมาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคม (Social Media) ได้แก่ ยูทูบ (Youtube) คือ เว็บไซต์ที่ให้บริการแลกเปลี่ยนภาพวิดีโอระหว่างผู้ใช้ได้ฟรี เฟซบุ๊ก (Facebook) คือ เว็บไซต์ที่ให้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์และอื่น ๆ เป็นผลงานในรูปแบบดังกล่าว

3. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านบริการวิชาการระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัยศิลปากร ตามโครงการฯ มีการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยทางคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้บรรยาย วิทยากร ในหัวข้อ Geomatic Identity หรือ GI การหาอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ และการบรรยายโดยนำแนวคิด ทฤษฎี สจ๊วต ฮอลล์ (Stuart Hall) ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชุมชนเชิงสำรวจและเปิดโอกาสให้ตัวแทนชุมชน ได้ตอบ เสนอ แนวคิด อย่างมีส่วนร่วมทางวิชาการ

4. เพื่อส่งเสริมศักยภาพนักศึกษาให้มีทักษะการทำงานสร้างสรรค์เชิงสำรวจ วัตถุประสงค์ ข้อดี จะสอดคล้องกันกับการผลิตสื่อตามกิจกรรม คือ นักศึกษามีการลงชุมชนสำรวจและนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นสื่อวิดีโอ ประชาสัมพันธ์ ความสำเร็จในครั้งนี้ คือ นักศึกษาแบ่งกลุ่มกันศึกษาข้อมูล พร้อมทั้งเก็บภาพวิดีโอ บันทึกสถานที่ต่าง ๆ ตามกลุ่มที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชนนั้น มีประโยชน์ต่อเยาวชน เป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนจึงควรมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การศึกษาธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับ สวาร์บรูค (Swarbrooke) ที่เห็นว่า สิ่งจูงใจทางวัฒนธรรมนั้นมีประโยชน์แก่บุคคลที่ควรได้รับจากกิจกรรม การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และมรดกและการสัมผัสกับขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ จะเป็นสิ่งจูงใจทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความหมาย มีความสำคัญ ในการปลูกฝังจิตสำนึกการรักบ้านเกิดให้แก่เยาวชน

2) การจัดกิจกรรมโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งและสำนึกรักท้องถิ่นเชิงศิลปวัฒนธรรมของชุมชน สามารถนำไปใช้จัดกับชุมชนจังหวัดอื่น ๆ ได้ เพื่อปลูกจิตสำนึกและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม รักสิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งนี้

1) ด้านเวลาในกิจกรรมบางเรื่อง อาทิ การฝึกฝนทักษะด้านการผลิตวิดีโอ (Video Production ควรให้เวลาให้มากกว่านี้ เพื่อความสมบูรณ์ จึงควรปรับปรุงด้านเวลาให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมโครงการค่ายศิลปะปีที่ 3 ต่อไป

บรรณานุกรม

- ชัยนัต วรรณะภูติ. (2537). การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สายส่งศึกษา คิดไทย.
- วีระพล บดีรัฐ. (2543). PDCA วงจรสู่ความสำเร็จ. จุลสาร : ประชาชน กรุงเทพฯ.
- ประวัติโรงเรียนอุดมวิทยากร. (2553). [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล.
- http://udomwittayakorn.ac.th/datashow_47055, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566
- ประเวศ วะสี. (31 กรกฎาคม 2555). จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยไทย-จุดเปลี่ยนประเทศไทย. โพสต์ทูเดย์. 2.
- วิกิพีเดีย. (2565). อำเภอหลังสวน. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล <https://th.wikipedia>.
- สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การพัฒนาความสามารถในการใช้คำถามของครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยง. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(26), 111-120.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ (2552). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552-2559. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2557). การสืบทอดและอนุรักษ์พิธีกรรมโนราโรงครุณะเทพชัย โสภณศิลป์และคณะ จำเริญ ศ.พนมศิลป์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสริมศักดิ์ ขุนพล. (2557). การศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อของชุมชนเกาะยอ. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 28(3), 82-103.
- Crompton, J. L. (1979). An assessment of the image of Mexico as a vacation destination and the influence of geographical location upon that image. Journal of Travel Research, 17(4), 18-23.)
- Pearce, P. L. (2005). Tourist behavior: Themes and conceptual schemes. Channel View Publications.
- Swarbrooke, J. (1999). Tourism motivation and travel-related incentives. In J. Swarbrooke (Ed.), The Development and Management of Visitor Attractions (pp. 52-71). Butterworth-Heinemann